

Одеський національний медичний університет
Факультет медичний №2
Кафедра загальної та військової хірургії

Силабус курсу

Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою

Обсяг	90год. /3 кредитів ECTS
Семестр, рік навчання	III семестр, 2 рік навчання
Дні, час, місце	Відповідно до затвердженого розкладу занять.
Викладач (-і)	Д.м.н., професор, завідуючий кафедрою - Каштальян Михайло Арсенійович; д.м.н., професор - Вансович Віталій Євгенович к.м.н., доцент - Давидов Денис Михайлович к.м.н., доцент - Дробков Олександр Львович к.м.н., доцент - Журавок Олександр Іванович к.м.н., доцент - Циповяз Сергій Васильович к.м.н., доцент - Ільїна-Стогнієнко Вікторія Юрїївна к.м.н., доцент - Колотвін Андрій Олександрович асистент - Ромак Олег Ігорович асистент - Квасневський Олександр Анатолійович к.м.н., асистент - Квасневський Євген Анатолійович асистент - Ленік Руслан Григорович асистент - Білаш Оксана Вікторівна асистент - Вітюк Михайло Стахович асистент - Лунько Сергій Георгійович асистент - Защук Руслан Георгійович асистент - Похлебіна Вікторія Борисівна асистент - Кравченко Анатолій Олександрович асистент - Харковенко Ігор Володимирович к.м.н., доцент - Шаповалов Віталій Юрїйович к.м.н., доцент - Герасименко Олег Сергійович к.м.н., асистент - Гайдаржи Ілья Трифонович к.м.н., асистент - Довбенко Олег Васильович к.м.н., асистент - Самарський Ігор Миколайович к.м.н., асистент - Гержик Костянтин Павлович к.м.н., асистент - Єнін Роман Володимирович асистент - Муродян Карен Рубенович
Контактний тел.	8-048-728-15-73
E-mail:	surgery.dep@onmedu.edu.ua
Робоче місце	Робоче місце викладача визначається відповідно до затвердженого розкладу занять.
Консультації	Очні консультації згідно затвердженого розкладу

	<p>четвер 14.00-16.00, субота 10.00- 14.00. Он-лайн консультації згідно затвердженого розкладу на платформі Microsoft Teams https://teams.microsoft.com/l/team/19%3a78714540f53b4f6880d924b8360d80a7%40thread.tacv2/conversations?groupId=44907bf7-0bf2-44d0-b1c8-22e7cdf02552&tenantId=64002d9c-27dd-451a-8107-70f9ee4f6c2d https://teams.microsoft.com/l/team/19%3a5d6186d8ddb47fa8a3debeda84cb096%40thread.tacv2/conversations?groupId=0b5d8ec5-b669-43cc-bdad-4076dbcb0360&tenantId=64002d9c-27dd-451a-8107-70f9ee4f6c2d</p>
--	--

КОМУНІКАЦІЯ

Очно відбувається в аудиторіях та кабінетах кафедри згідно до затвердженого розкладу занять та розкладу консультацій. Дистанційно через e-mail викладачів (...@onmedu.edu.ua) університетської поштової системи, а також e-mail кафедри (surgery.dep@onmedu.edu.ua) університетської поштової системи. Лекції та практичні заняття в дистанційному режимі відбуваються на платформі Microsoft Teams згідно до затвердженого розкладу занять та розкладу консультацій.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» є організація надання першої долікарської допомоги при невідкладних станах, які виникають на виробництві, у побутті, під час дорожньо-транспортних пригод, катастроф, техногенних аварій, у військових ситуаціях та при гострих терапевтичних і хірургічних захворюваннях та термінальних станах.

Пререквізити і постреквізити курсу:

нормальна анатомія, нормальна фізіологія, гістологія, патологічна анатомія, патологічна фізіологія, фармакологія

Метою викладання навчальної дисципліни «Перша долікарська допомога з ознайомчою медичною практикою» є засвоєння базових теоретичних положень першої долікарської допомоги, оволодіння практичними навичками надання невідкладної допомоги потерпілим на місці події та при транспортуванні до лікувального закладу.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (10 год.), практичних занять (40

год.), організації самостійної роботи студентів (40 год.).

Методи навчання: практичні заняття, самостійна робота (СРС) з активною консультацією викладача, індивідуальна робота студентів (ІРС).

Зміст навчальної дисципліни

Тематичний план лекцій (10 год.)

1. Вступна лекція. Значення першої долікарської допомоги. Загальні принципи та логіка надання першої долікарської допомоги у мирний, військовий час та при масових ураженнях. Принципи медичного сортування. Діагностичні та лікувальні алгоритми. Типові помилки.

2. Загальні принципи та послідовність надання першої долікарської допомоги. Маніпуляції та медикаментозні засоби – їх роль в першій долікарській допомозі. Основи реаніматології. Серцева-легенева реанімація. Термінальні стани. Реанімаційні заходи.

3. Перша долікарська допомога при ушкодженнях та травмах. Невідкладні дії на місці одержання травми. Послідовність допомоги при масових ураженнях. Правила евакуації потерпілих. Методи іммобілізації, транспортування. Типові помилки.

4. Кровотечі: класифікація, клініка, діагностика, методи і засоби тимчасової та кінцевої зупинки.

5. Перша долікарська допомога при гострих хірургічних та терапевтичних захворюваннях. Логіка дій при невідкладних акушерських станах, перша долікарська допомога при гострих станах у дітей. Типові помилки.

Тематичний план практичних занять (40 год.)

1.Серцево-легенева реанімація. Реанімаційні заходи. Десмургія. Асептика та антисептика. (10 год.- 5 тем.)

1. Серцево-легенева реанімація (СЛР). Анатомо-фізіологічні основи дихання та кровообігу. Поняття причин, ознаки та діагностика клінічної, біологічної та соціальної смерті. Загальні правила серцево-легеневої реанімації. Техніка закритого масажу серця та штучної вентиляції легень (прийом Хеймліха, положення тіла, голови та щелепи для забезпечення прохідності дихальних шляхів, вентиляція рот-в-рот, маска-рот, мішок Амбу, маски, техніка подання кисню, крікотіреопункція). Показання та протипоказання до СЛР. Алгоритми (протоколи) СЛР дорослих та дітей для одного та двох реаніматологів. Критерії ефективності СЛР. Ускладнення та їх профілактика. Поняття, причини, ознаки та діагностика гострої дихальної та серцевої недостатності, правила надання першої медичної допомоги.

2. Десмургія. Характеристика перев'язувальних матеріалів. Пов'язки бинтові, клейові, хусткові, гіпсові. Види пов'язок: захисні, тиснучі, лікувальні, корегуючі. Правила і техніка накладання пов'язок на голову та грудну клітку.

3. Десмургія. Техніка накладання пов'язок на живіт і грудну клітку.

4. Десмургія. Пов'язки на кінцівки: циркулярна, спіральна, черепащача, на палець і пальці кисті, колосовидна, восьміподібно на кисть, Дезо.

5. Асептика та антисептика (Визначення понять) види антисептики. Збереження принципів асептики та антисептики при наданні першої лікарської

допомоги.

2. Відкриті пошкодження. Рани. Визначення поняття, Класифікація, небезпека окремих видів ран (4 години – 2 теми).

6. Рани. Поняття. Методика оцінки ран (нейроваскулярний компонент, площа й глибина втрати тканин, ступінь забруднення, локалізація). Перша долікарська допомога при різних видах ран.

7. Рани. Кусані рани – принципи обробки, правила реєстрації і спостереження. Профілактика газової гангрені, правцю та сказу. Краш-синдром: причини, прояви, небезпеки, тактика першої медичної допомоги.

3. Кровотечі та крововтрата (4 години – 2 теми).

8. Кровотечі. Визначення, класифікація кровотеч. Способи тимчасової зупинки кровотеч (Притиснення рани, при піднятті + притиснення, пальцеве притиснення проєкційних точок, шинування, накладання джгута, стискаюча пов'язка, накладання затискача, тампонада носа): техніка, покази, проти покази, типові помилки. Правила асептики та антисептики при зупинці кровотеч. Кінцеві методи зупинки кровотеч.

9. Геморагічний шок. Поняття, причини, прояви, індекс Алговера, перша медична допомога. Особливості, небезпеки та клінічні ознаки внутрішніх кровотеч. Перша медична допомога при внутрішніх кровотечах. Переливання крові, компонентів крові та кровозамінників.

4. Травматизм та ушкодження (12 годин – 6 тем).

10. Загальні положення. Класифікація, механізми, види травм. Вивчення місця травми

11. Правила та методи транспортної іммобілізації. Види транспортування. Підбір потерпілого з сидячого і лежачого положення. Перенесення на ношах і руках. Правила перевезення, види пов'язок та засоби, що використовуються для транспортної іммобілізації. Травми у дітей: Епідеміологія й механізм, анатомо-фізіологічні особливості. Принципи обстеження та надання першої медичної допомоги. Основи догляду за травмованими. Заходи септики та антисептики.

12. Перелом кісток. Діагностика й перша медична допомога. Послідовність медичних дій при ускладнених переломах. Діагностика вивихів, перша медична допомога, травматичні ампутації: перша медична допомога. Закриті пошкодження м'яких тканин: класифікація, діагностика, перша медична допомога.

13. Травма голови та хребта. Травма голови: механізм травми. Методика обстеження травмованих. Оцінка важності травми голови: анамнез, механізм, життєво-важливі показники, шкала Глазго, соматичний огляд. Діагностичні ознаки різних типів травми. Тактика невідкладної допомоги: Первинний огляд, іммобілізація, транспортування, вторинний огляд. Помилки першої допомоги. Травма хребта: Механізм травми. Методика обстеження хребта. Спінальний шок, тетра- і параплегія. Тактика невідкладної допомоги: первинний огляд, іммобілізація, транспортування, вторинний огляд. Динамічне спостереження. Помилки першої допомоги.

14. Травма грудної клітки, живота і тазу. Травми грудної клітки: механізм травми. Методика обстеження органів грудної клітки. Відкритий, закритий та клапанний пневмоторакс, масивний гемоторакс, тампонада серця, балотуючи грудна клітка, травма серця, обструкція дихальних шляхів. Принципи дошпитальної допомоги. Помилки першої допомоги. Травми органів черевної порожнини й тазу: механізм травми. Методика обстеження. Ускладнення, загрозові для життя (внутрішньочеревна кровотеча, перитоніт, евісцерація).

15. Опіки, відмороження, електротравма. Методика обстеження обпечених (визначення глибини, площі, важкості опіку). Принципи реанімації і надання першої медичної допомоги обпеченим та ураженим електричним струмом. Інгаляційні ураження: діагностика та перша медична допомога. Хімічні, променеві та радіаційні опіки: особливості діагностики та першої медичної допомоги.

5. Гострі захворювання та отруєння (6 годин – 3 теми).

16. Отруєння. Умови, класифікація, небезпеки. Оцінка стану пацієнта – функція дихання, серцево-судинної системи, свідомість збір необхідної інформації. Отруєння грибами. Перша медична допомога при отруєннях: техніка промивання шлунка, антидоти, сорбенти, деякі медичні препарати. Укуси отруйних тварин та комах: невідкладна допомога. Догляд за пацієнтом, що перенесли отруєння.

17. Гострі «терапевтичні» захворювання органів серцево-судинної і дихальної систем. Інфаркт міокарда, гостра серцево-судинна недостатність, кардіогенний шок, аритмія, гіпертонічний криз. Приступ бронхіальної астми. Принципи діагностики та першої медичної допомоги. Алергія, анафілаксія, алергени. Клінічні прояви та варіанти перебігу (блискавичний, астматичний, кардіальний, неврологічний, абдомінальний, шкірний). набряк легень. набряк Квінке. Перша медична допомога.

18. Шок. Колапс. Кома. порушення свідомості, шок, колапс, кома: визначення, етіологія, оцінка стану хворого (первинний огляд, анамнез соматичне обстеження). Дошпитальна допомога при комах неясної етіології: травми голови, діабет (гіпоглікемія, гіперглікемія, кетоацидоз), серцево-судинні хвороби (кардіогенний шок, аритмії), судоми (епілепсія), інсульт, гіпо- та гіпертермія, анафілаксія (ліки, укуси комах, продукти), отруєння (прийом всередину, чадний газ).

6. Гострі хірургічні захворювання органів черевної порожнини (4 години – 2 теми).

19. «Гострий живіт». Захворювання, об'єднані терміном «гострий живіт»: гострий апендицит, холецистит, панкреатит, перфораційна виразка шлунка та 12-ти паллої кішки, защемлена грижа, кишкова непрохідність. Причини, прояви дошпитальна діагностика, перша медична допомога, принципи лікування на шпитальному етапі. Типові помилки першої допомоги

20. Диференційний залік.

Теми для самостійного вивчення (40 год.)

1. Невідкладні стани в акушерстві. Анатомо-фізіологічні особливості вагітних. Вагітність. Кровотечі, Прееклампсія, еклампсія, розрив матки, відшарування плаценти, випадіння пуповини, загроза аборту, позаматкова вагітність, травма – розпізнавання, перша медична допомога. Транспортування вагітних. Пологи. Неонатальна реанімація. Фізіологія родів. Передвісник родів, Етапи та механізм пологів. Приймання нормальних самовільних пологів: матеріальне забезпечення, обробка пуповини та дитини.

2. Невідкладні стани у дітей. Анатомо-фізіологічні особливості дітей. Обструкція дихальних шляхів, астма, епіглотит, круп, бронхіт, фебрильні судоми, гіпертермія – діагностика й перша медична допомога. Особливості реанімації дітей.

3. Інфекційні хвороби. Принципи надання першої медичної допомоги при інфекційних хворобах (менінгіт, ботулізм, холера, дифтерія, СНІД) : Діагностичні ознаки. Принципи гігієни, індивідуального захисту та безпеки.

4. Гострі психічні розлади та кризові стани. Психоз, порушення настрою, маніакально депресивний психоз, тривожні стани. Типи реагування на надзвичайну ситуацію. Загальні принципи і методи поведінки з пацієнтами при гострих психічних розладах. Принципи знерухомлення хворих та першої медичної допомоги.

5. Екогенні чинники, катастрофи стихійні лиха. Визначення, причини, епідеміологія. Фізіологія терморегуляції. Гіпотермія, гіпертермія, сонячний удар, тепловий удар, утоплення в прісній та солоній воді, загальне охолодження, замерзання, ураження блискавкою, інтоксикації при укусах комах, змій, павуків, морських безхребетних – клінічні прояви та перша медична допомога.

Перелік рекомендованої літератури

Основна:

1. Екстрена медична допомога : підручник / [М. І. Швед, А. А. Гудима, С. М. Геряк та ін.] ; за ред. М. І. Шведа. – Тернопіль : ТДМУ, 2015. – 420 с.

2. Перша долікарська допомога: підручник/під ред. В.П. Андрющенко. Ю.Ф. Кушта, Д.В. Андрющенко – Львів: ЛНМУ. - 2011. – 351 с.

3. Екстрена медична допомога (гострі серцеві стани) / Г.Г. Роцін, О.М. Пархоменко, В.О. Крилюк та ін.: за ред. Г.Г. Роціна. – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2011. - 159 с.

4. Дужий І.Д. Перша допомога при невідкладних станах : навчальний посібник / І.Д. Дужий, О.В. Кравець ; Сумський державний університет. – Суми : Сумський державний університет, 2014. – 212 с. : іл., табл.

5. Екстрена медична допомога: догоспітальний етап, алгоритми маніпуляції (базовий рівень). / Г.Г. Роцін, А.А. Гудима, В.Ю. Кузьмін та ін. - К., 2012. - 84 с.

6. Медицина невідкладних станів: швидка і невідкладна медична допомога / І.С. Зозуля, А.В. Вершигора, В.І. Боброва та ін.; за ред. І. С. Зозулі. - К.: ВСВ “Медицина”, 2012. - 728 с.

7. Тарасюк В.С., Матвійчук М.В. Паламар М.В., Поляруш В.В., Корольова Н.Д., Подолян В.М. Малик С.Л., Кривецька Н.В. Перша медична (екстрена) допомога з елементами тактичної медицини на до госпітальному етапі в умовах надзвичайних ситуацій. – К.: Медицина, 2015.

8. Алгоритми надання невідкладної допомоги при критичних станах / За ред. І. І. Тітова. – Вінниця: Нова Книга, 2012. – 344 с.

Додаткова:

1. Donald C. Correll, MD Facer. Hypothermia practice Guid // The physician assistant practice Guide. For Emergency Departments urgent care centers, and family practices. A cuta care Horizons. Jackson, TN.2012.

2. Marx, John, Ron Walls, and Robert Hockberger. Rosen's emergency medicine-concepts and clinical practice. Elsevier Health Sciences, 2013.

3. Skone, Richard, et al., eds. Managing the Critically Ill Child: A Guide for Anaesthetists and Emergency Physicians. Cambridge University Press, 2013.

4. Schneider, Andreas, Erik Popp, and Bernd W. Böttiger. "Cardiopulmonary Resuscitation." Surgical Intensive Care Medicine. Springer International Publishing, 2016. 153-166.

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: Тести вихідного та кінцевого рівня знань за темою практичного заняття. Усна відповідь на стандартизовані питання за матеріалом поточної теми, лекцій та попередніх тем. Розв'язування типових і нетипових клінічних ситуаційних задач. Контроль практичних навичок. Контроль активності студента під час роботи в малих групах.

Оцінювання успішності вивчення кожної теми дисципліни виконується за традиційною 4-х бальною шкалою. Кінцевою стає середня оцінка за всі види діяльності студента під час практичного заняття.

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Підсумковий контроль здійснюється на останньому контрольному занятті у вигляді диф. заліку. До підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які не мають академічної заборгованості і їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Засобами діагностики засвоєння матеріалу є контроль теоретичного матеріалу, виконання практичних навичок (демонстрація методики і техніки виконання запропонованих практичних навичок з вище наведеного переліку) і рішення ситуаційної задачі. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати під час модульного контролю складає 5, причому максимальна увага приділяється демонстрації виконання практичної навички та рішенню ситуаційної задачі. Диф. залік зараховується студентові, якщо мінімальна оцінка становить 3 бала.

Оцінка за дисципліну – це на 50% поточна успішність (середнє арифметичне всіх поточних оцінок студента) та на 50% - оцінка на диференційному заліку.

Середній бал за дисципліну переводиться в традиційну оцінку з

дисципліни за 4-бальною шкалою і розцінюється як співвідношення цього середнього арифметичного до проценту засвоєння необхідного об'єму знань з даного предмету. Отриманий середній бал за дисципліну дозволяє здійснити конвертацію за 200-бальною шкалою.

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ (СРС)

Включає:

- підготовку до практичних занять;
- теоретичну підготовку;
- роботу з робочими зошитами;
- виконання тестових завдань;
- вирішування ситуаційних задач;
- тренінг з виконання практичних навичок;
- написання есе.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Протягом семестру визначено наступний порядок ліквідації академічної заборгованості:

Студенти повинні відпрацювати всі пропущені аудиторні заняття протягом 2 тижнів з моменту пропуску. У студентів, які мають без поважної причини не більш 2-х пропусків, відпрацювання приймається черговим викладачем без дозволу декана факультету. Якщо студент має більш ніж 2 пропуски, без дозволу декана не допускається до занять і відпрацювання. У подальшому при наявності дозволу декана факультету, студент допускається до занять та відпрацювання на термін який вказаний у дозволі.

Студенти, які пропустили заняття, з поважної причини (хвороба та ін.), можуть їх відпрацювати за індивідуальним графіком, при наявності дозволу декана факультету.

Пропущені заняття відпрацьовуються студентом за пред'явленням студентського квитка черговому викладачеві відповідно до графіку відпрацювання кафедри: протягом семестру- четвер та субота. В робочий день відпрацьовується не більш 1-го заняття, в суботу не більш 3-х занять.

Відпрацьованим є заняття, якщо студент отримав позитивну оцінку.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ♦ самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми

потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- ♦ посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ♦ дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ♦ надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Неприйнятними у навчальній діяльності для учасників освітнього процесу є:

- використання родинних або службових зв'язків для отримання позитивної або вищої оцінки під час здійснення будь-якої форми контролю результатів навчання або переваг у науковій роботі;
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалок, конспектів, мікронавушників, телефонів, смартфонів, планшетів тощо);
- проходження процедур контролю результатів навчання підставними особами.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- зниження результатів оцінювання контрольної роботи, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо);
- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, контрольні роботи, тести тощо);
- повторне проходження відповідного компоненту освітньої програми;
- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;
- виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії або нарахування штрафних балів у такому рейтингу;
- позбавлення академічної стипендії;
- відрахування з Університету.

Мобільні пристрої

Використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача є порушенням дисципліни, студент не отримує оцінку за заняття та зобов'язаний відпрацювати таке заняття. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

Поведінка в аудиторії

Студенти зобов'язані відвідувати всі аудиторні заняття. Неприпустимими є запізнення.

Обов'язковою є наявність медичного одягу (медичний халат, шапочка, змінне взуття, хірургічний костюм, бахіли, а також санітарну книжку при можливості набуття навичок в операційній).

Правила поведінки на заняттях передбачають: активну участь студента, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи.